

ZÁHŘEBSKÁ DEKLARACE PRO ZDRAVÁ MĚSTA

Zdraví a rovné příležitosti přístupu ke zdraví v místních politikách

Tato deklaráce vyjadřuje jasný a pevný závazek politických reprezentací měst v Evropě posilovat a podporovat opatření ke zdraví, rovným příležitostem přístupu ke zdraví, udržitelnému rozvoji a sociální spravedlnosti. Deklarace staví na znalostech, zkušenostech a úspěších dosažených během dvaceti let existence hnutí Evropských Zdravých měst. Deklarace vyzdvihuje pokračující činnost a priority hodnot a identifikuje nové výzvy, důkazy a přístupy, nastíněné např. v závěrečné zprávě Komise pro sociální determinanty zdraví, jimiž by se měla města zabývat a jež by měla přijímat v procesu práce na ochraně a zlepšování zdraví a blahobytu všech svých občanů. Deklarace přezkoumává plány a priority pro Fázi V Zdravých měst WHO (2009 – 2013) a Evropských Národních sítí Zdravých měst a identifikuje způsoby, pomocí kterých mohou regionální a národní vedení, společně s WHO, podporovat tyto přístupy a mít z nich užitek.

My, starostové a vedoucí političtí zástupci Evropských měst, shromáždění na Mezinárodní konferenci Zdravých měst v Záhřebu 2008, na prahu spuštění páté fáze opatření Zdravé město, jež bude inspirovat a vést naši práci v následujících pěti letech, jednomyslně prohlašujeme následující:

Hodnoty a principy opatření

1. Plně schvalujeme, inspirujeme se a chápeme implikace stanoviska WHO ke zdravotním otázkám: „Užívání nejvyššího dosažitelného standardu zdraví je jedním ze základních práv každé lidské bytosti bez rozdílu rasy, náboženství, politického přesvědčení a ekonomické nebo sociální situace.“ *Zdraví je nezbytnou podmínkou blahobytu a kvality života. Je ukazatelem pro měření postupu na cestě k omezení chudoby, k podpoře sociální inkluze a odstranění diskriminace. Dobré zdraví je nezbytným základem udržitelného ekonomického rozvoje.*
2. Oficiálně uznáváme, že opatření našich měst pro zdraví přesahuje rámec vysoce kvalitní, dostupné zdravotní péče a zahrnuje prevenci nemocí, podporu zdraví a systematickou činnost na poli zdravotní nerovnosti, rizikových faktorů nepřenositelných nemocí a zranění a sociálních, ekonomických a environmentálních determinant zdraví.
3. Chápeme, že máme jedinečnou vedoucí roli, již musíme sehrát v **zajištění nejvyšší úrovně politického závazku k posílení a rozšíření** našeho úsilí s cílem zlepšit a ochraňovat zdraví našich občanů pomocí: veřejných platform pro zlepšení povědomí o kořenových příčinách špatného zdravotního stavu v rámci našich městských prostředí a prosazování principů, hodnot a přístupů zdravých měst při řešení těchto výzev; naší moci svolávat, spojovat a zapojovat veškeré důležité zainteresované osoby pro podniknutí opatření pro zdraví; a našeho vlivu na doporučení všem sektorům, aby se zabývaly zdravotními otázkami ve svých politikách.
4. Potvrzujeme náš závazek k **principům Zdravých měst a hodnotám souvisejícím se rovností, rozvojem, partnerstvím, solidaritou a udržitelným rozvojem (rámeček 1); a k přístupům označeným a dohodnutým v dřívějších prohlášeních Zdravých měst a politických prohlášeních (1988 – 2007) zahrnujících a dodávající místní výraz odpovídajícím konvencím, prohlášením, strategiím a akčním plánům WHO, Spojených národů a Evropské unie na poli podpory zdraví, prevence nepřenositelných chorob, rovnosti, politik veřejného zdraví a zdravého životního prostředí.**¹

¹

Tyto zahrnují následující:

- Aténská Deklarace pro Zdravá města (1998)
- Opatření pro rovnost v Evropě: prohlášení starostů Sítě Evropských Zdravých měst WHO ve Fázi III (1998-2002) (2000)
- Rámcovou konvencí pro řízení tabáku (2003)
- Belfastská Deklarace pro Zdravá města: Moc místních opatření (2003)
- Projektování zdravějších a bezpečnějších měst: Výzva zdravého městského plánování – Prohlášení starostů a politických vůdců Evropské Sítě Zdravých Měst WHO a národních sítí Evropských Zdravých měst (2005).
- *Zdraví pro všechny*: politický rámec pro Evropský region WHO – aktualizace 2005 (Regionální kancelář WHO pro Evropu, 2005)
- Získáváme zdraví: Evropská strategie pro prevenci a kontrolu nepřenositelných chorob (Regionální kancelář WHO pro Evropu, 2006)
- Evropská charta boje proti obezitě (Regionální kancelář WHO pro Evropu, 2006)

Rámeček 1. Principy a hodnoty Zdravých měst

- **Rovnost:** zabývání se nerovností ve zdraví a věnování pozornosti potřebám těch, kteří jsou zranitelní a sociálně znevýhodněni; nespravedlností je nerovnost ve zdraví z nespravedlivých důvodů a v případě důvodů špatného zdravotního stavu, které mohly být eliminovány.
- **Participace a rozvoj:** zajištění individuálního a kolektivního nároku lidí na podílení se na rozhodování, jež ovlivňuje jejich zdraví, zdravotní péči a blahobyt. Zajištění přístupu k příležitostem a rozvoji dovedností společně s pozitivním myšlením pro rozvoj občanů, na cestě k samostatnosti.
- **Práce v partnerství:** budování efektivních více-sektorových strategických partnerství s cílem implementovat integrované přístupy a dosahovat udržitelného rozvoje zdraví.
- **Solidarita a přátelství:** práce v atmosféře klidu, přátelství a solidarity skrze sdílení informací, respekt a ocenění sociální a kulturní odlišnosti jednotlivých měst v rámci hnutí Zdravých měst.
- **Udržitelný rozvoj:** nutnost pracovat pro zajištění toho, aby byl ekonomický rozvoj environmentálně a sociálně udržitelný – naplňování potřeb současnosti způsoby, jež neohrožují schopnost budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby.

5. Oslavujeme a přijímáme Zdravá města jako dynamický koncept a hnutí, jež se v průběhu času vyvinulo v reakci na měnící se socio-demografická a epidemiologická prostředí, technologický rozvoj a nové vědecké důkazy. Nové přístupy k řešení problémů byly vyvinuty v synergii a za pomoci informací získaných ze strategií a priorit WHO jak v globálním měřítku tak v Evropském regionu. V průběhu posledních dvaceti let sloužila Zdravá města jako jedinečná multi-centrální laboratoř veřejného zdraví, která bere v úvahu a reaguje na vznikající hrozby pro veřejné zdraví a jejich implikace pro městské prostředí.

Nové otázky a výzvy

6. Budeme stavět na tomto učení v rámci naší snahy o řešení nových a pokračujících otázek a výzev souvisejících s:
- řešením deprivace, sociální exkluze a nerovnosti, jež podle nás nejen uráží lidskou důstojnost, ale také riskují sociální stabilitu a brzdí ekonomický výkon;
 - měnící se demografickou a sociální skladbou našich společností, zvláště pak potřeby stárnoucí populace a migrantů;

-
- *Zdraví ve všech politikách: vyhlídky a potenciály* (Ståhl T et al., eds. Helsinky, Ministerstvo sociálních věcí a zdraví, Finsko, 2006)
 - Aalborg+10 – Inspirujeme budoucnost (2006)
 - Tallinská charta: Zdravotní systémy pro zdraví a bohatství (Regionální kancelář WHO pro Evropu, 2008)
 - *Prevence a řízení nepřenosných chorob: implementace globální strategie. Zpráva sekretariátu.* (WHO, 2008)
 - *Dohánění ztráty během generace: zdravotní rovnost skrze opatření na poli sociálních determinant zdraví* (WHO, 2008) (Komise pro sociální determinanty zdraví, 2008)

- rostoucí zátěží v podobě nepřenosných a chronických nemocí a zátěží představovanou zraněními a násilím, jež mají za důsledek předčasná úmrtí, zdravotní nezpůsobilost, utrpení a enormní ekonomické výdaje, jež považujeme za zbytečné, jelikož se jim lze vyhnout investicemi do opatření a podmínek, jež podporují zdravý život a blahobyt;
- tím, jak konstruované prostředí ovlivňuje zdraví našich občanů a jaký je vliv otázek souvisejících s integrací zdraví a udržitelného rozvoje na to, jak plánujeme a navrhujeme naše města a okolí; a
- tím, jak vznikající hrozby pro veřejné zdraví, včetně klimatických změn a jak tyto mohou ovlivnit zdraví našich občanů stejně jako městské prostředí a nezbytná infrastruktura.

Zpráva Komise pro téma sociálních determinant zdraví

7. S nadšením a přesvědčením přijímáme důkazy a doporučení vytyčená Komisí pro téma sociálních determinant zdraví v dokumentu *Dohánění ztráty během generace: zdravotní rovnost skrze opatření na poli sociálních determinant zdraví* (WHO, 2008) Obzvláště vítáme doporučení umístit zdraví a zdravotní rovnost do středu pozornosti městského vedení a plánování. Jsme hrdí, že Zdravá města již na samém počátku rozpoznala význam sociálních determinant zdraví a umístila s nimi související opatření do středu jejich agendy. Nové důkazy, předložené Komisí pro globální dopad nerovnosti a zkušenosti s omezováním nerovnosti pomocí opatření týkajících se sociálních determinant zdraví (Rámeček 2), nám poskytují nejen inspiraci a solidní argumenty pro naše opatření Fáze V s cílem dosažení zdraví a rovnosti ve zdraví v rámci všech místních politik (viz. č.8), ale také nám poskytují příležitost připojit naše hlasy k národním a globálním snahám o řešení otázek sociální nespravedlnosti.

Rámeček 2. Komise pro téma sociálních determinant zdraví: ústřední doporučení a principy opatření

- Zlepšovat každodenní podmínky: podmínky, za kterých se lidé rodí, ve kterých vyrůstají, žijí, pracují a stárnou
- Vypořádat se s nespravedlivým systémem rozdělování vody, peněz a prostředků: strukturálních hnacích mechanismů pro podmínky každodenního života – globálně, národně a lokálně
- Určit a pochopit daný problém a vyhodnotit dopad opatření: rozšiřovat vědomostní základnu, rozvíjet pracovní sílu, která je vyškolená na poli sociálních determinant zdraví a zlepšovat veřejné povědomí o sociálních determinantách zdraví.

Závazky a témata pro Fázi V Síť Evropských Zdravých měst WHO

8. Tímto se zavazujeme posilovat politický závazek a solidaritu s dosahováním zdraví a rovnosti ve zdraví v rámci všech místních politik, jako ústřední cíl Fáze V Síť Evropských Zdravých měst WHO (2009-2013) a souhlasíme, že priority opatření Fáze V budou zaměřena směrem k:

- zavedení zdraví, rovnosti ve zdraví, sociální spravedlnosti a udržitelného rozvoje jako klíčových hodnot pro rozvoj našich měst a zavedení odpovídajících procesů pro hodnocení zdravotních dopadů a zajištění vybudování kapacit pro umožnění toho, aby všechny sektory maximalizovaly svůj přínos pro dosažení tohoto cíle;
 - prosazování etického vedení skrze politiky a strategie založené na hodnotách, podpořených silnými mechanismy pro transparentci a zodpovědnost;
 - za využití našeho vedení měst vzájemně seznámit strategické partnery a zainteresované osoby a kombinované organizační zdroje s cílem zlepšit životní, sociální, ekonomické a environmentální podmínky, jež mají za důsledek rizikové faktory, jež nežádoucím způsobem ovlivňují fyzické a duševní zdraví a blahobyt;
 - vedení příkladem, obhajobě a aktivní podpoře zdraví a rovnosti ve zdraví v rámci všech místních politik a akčním plánům iniciovaným veřejností, korporátními a dobrovolnickými sektory; a
 - podpoře integrovaných a systematických přístupů k rozvoji zdraví a institucionálních změn, jež podporují interdisciplinární a mezisektorální práci.
9. Zavazujeme se zaměřit naše úsilí na řešení klíčových témat Fáze V Sítě Evropských Zdravých měst WHO (Rámeček 3) a spolupracujících institucí a sdílet naše učení ku prospěchu všech měst v Evropě i za jejími hranicemi.

Rámeček 3. Klíčová témata pro Fázi V Sítě Evropských Zdravých měst WHO

Výběr klíčových témat nabízí příležitost pracovat na prioritních otázkách městského zdraví, jež jsou relevantní pro všechna Evropská města. Témata zvláštního významu pro jednotlivá města a/nebo náročná a nejpokrokovější témata pro inovativní opatření v rámci veřejného zdraví jsou obzvláště zdůrazněna. Zdravá města povzbuzují a podporují experimentování s novými nápady pomocí rozvoje koncepcí a jejich implementace v rozličných organizačních kontextech.

1. Vytváření pečujícího a podpůrného prostředí

Zdravé město je městem pro všechny jeho obyvatele: vše zahrnující, citlivé a přístupné k rozličným potřebám očekáváním.

2. Zdravý životní styl

Zdravé město poskytuje podmínky a příležitosti, jež podporují zdravý životní styl.

3. Zdravé městské prostředí a vzhled

Zdravé město nabízí reálné a vybudované prostředí, jež podporuje zdraví, rekreaci a blahobyt, bezpečnost, sociální interakci, mobilitu, pocit pýchy a kulturní identity, jež je dostupné a otevřené potřebám všech jeho obyvatel.

Partnerství

10. Města nemohou jednat osamoceně. V rámci Evropského regionu WHO hrají národní a regionální úřady státní správy klíčovou roli. Ovlivňují tempo a udržitelnost modernizace, mnohostranný ekonomický rozvoj a systém městského rozvoje. Také poskytují daňový a legislativní rámec pro zdraví a determinanty zdraví. Z tohoto důvodu apelujeme na:

národní a regionální vlády v Evropském regionu:

- aby uznaly **důležitost místního rozměru** národních zdravotních politik a uznaly, že města mohou výrazně přispívat k národním strategiím pro zdraví, rovnost ve zdraví a udržitelný rozvoj;

- aby ve svých národních strategiích využily **zkušenosti a náhled měst** v rámci analýzy a reakce na místní zdravotní podmínky, pomocí využití mezisektorálního a participačního přístupu;
- aby přezkoumaly, jak lze zpřístupnit **další prostředky** na podporu politik rovnosti zdraví a udržitelného rozvoje;
- **aby podporovaly národní síť Zdravých měst v Evropě** v jejich roli koordinátorů a budovatelů kapacit; a
- aby podporovaly účast **místních vládních zástupců** v rámci delegací členských států na shromážděních řídicích orgánů WHO a ostatních relevantních mezinárodních fórech.

Regionální kancelář WHO v Evropě:

- aby zajistila strategické vedení a technickou podporu pro opatření s cílem dosáhnout cílů Fáze V Evropské Sítě Zdravých měst (2009 – 2013);
- aby podporovala budování kapacit a výměnu informací mezi **Zdravými městy ve všech členských státech Evropského regionu**, zvláště pak u těch, která doposud nebyla zapojena do hnutí Zdravých měst; a
- aby podporovala rozvoj **místních součástí opatření** a uznala roli místních samospráv v plnění všech relevantních strategických cílů WHO a v technických oblastech.

My, starostové a vedoucí političtí zástupci Evropských měst, shromáždění na Mezinárodní konferenci Zdravých měst v Záhřebu 2008 dne 18. října 2008, jsme přesvědčeni, že naše implementace závazku k hodnotám, principům a opatřením popsáným v této Záhřebské deklaraci pro Zdravá města přinese změny, jež zásadním způsobemlepší zdraví a blahobyt našich občanů a výrazně omezí sociální nespravedlnost, která stojí tolik životů a která má na svědomí tolik lidského utrpení v Evropě i za jejími hranicemi.